

Czikkelyné Nagy Erika:

A Festetics család fényképgyűjteményének digitalizálási tapasztalatai

HU-MNLOL-P-240

Reprodukciós felvételek, fotószerkesztések, képkorrekciók:

Czikkelyné Nagy Erika és Lajos Ádám (MNLOL)

A Festetics család mind a grófi mind a hercegi ágat illetően, a XVII. sz.-tól hazánk egyik legjelentősebb, legnevesebb családja volt. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának Bécsikapu téri épületében, a Festetics család levéltárában őrzött megközelítően 4000 db-os fényképgyűjtemény, a fennmaradt iratok, tervrajzok, térképek méltó kiegészítője. A képek többsége a történeti fotográfia nagy korszakából, a XIX-XX. sz.-ból maradt ránk. A Festetics famíliáról készült fotográfiák között sok fotótörténeti ritkaság igazi remekműnek számít. A képek között megtaláljuk a kor híres neves fényképészeinek, pl.: Koller Károlynak, Strelisky Lipótnak, Ellinger Edének és sok más neves fotográfusnak a munkáit is.

P-240-1-r-20-No-12-r

P-240-1-a-No-431-r

P-240-1-a-No-320-v

Néhány képen gombásodás, fakulás, elszíneződés, gyűrődés, szakadás látható

A fényképgyűjteményt 2015 decemberéig csak manuálisan lehetett eredetiben kutatni, aminek következtében a képek fizikailag, és egyéb módon is folyamatosan veszélyeztetettek voltak. A helytelen szakszerűtlen kezelés is nagyon sokat ártott a fényképeknek. Pl.: A védőkesztyű nélküli kutatás az emulzióban vagy az albuminban jól észlelhető elváltozásokat eredményezett. A bal oldali fényképen a kép tisztaságát befolyásoló zavaró ujnyomokat a jobb oldali képen retusáltuk. A képkorrekcióknak köszönhetően a digitális felvételek az eredeti fotográfiáknál is többet, jobb éleesebb hatású témát tudnak mutatni.

HU-MNL-OL-P-240-1-r-34-No-054

A reprodukciós fotók készítése közben az elsőrendű általános szempontunk most is az volt, hogy a fényképek fotózás közben egyáltalán ne sérüljenek, és a már meglévő károsodások se fokozódjanak. A különböző felvételtechnikákat felváltva használtuk attól függően, hogy milyen módszer alkalmazása eredményezhetett jobb képet az éppen munkában levő fotográfiáról. Arra kifejezetten figyeltünk, hogy csak a szükséges mértékben, és ideig kelljen megvilágítanunk a fényképeket, mivel a legkedvezőbb összetételű fény, és a legrövidebb ideig tartó megvilágítás is, ma még nem látható káros elváltozást idézhet elő az albuminban és a fotóemulzióban. A műhelyben ideiglenesen tartózkodó fotóanyagokat úgy helyeztük el, hogy csak a munkában levő fényképek legyenek elől, a fotózásra felküldött többi képet, a szkennerek és lámpák fénytartományán kívül helyeztük el.

A képek óvatos kezelése nagy türelmet igényelt. Az albumban elhelyezett fényképek ki és visszatétele a szűk és sérülékeny keretablakokba sokszor nagyobb időráfordítást igényelt, mint egy-egy alapkép reprodúciója. Nagy segítséget jelentett viszont, hogy az előkészítést végző kollégák a jelzetírás után az albumban levő képeket csak félig tölték vissza a helyükre, így csak az egyedi felvételeket követően kellett ezt nekünk megtennünk. Ezzel jelentős időt tudtunk megtakarítani. Az egyedi fotózás után az albumok oldalairól készítettünk egy-egy átnézeti felvételt is. Erre a látszólagos pluszmunkára azért volt szükség, hogy a totálfotókkal egyrészt az albumok oldalainak jelenlegi állapotát rögzítsük, másrészt a fényképek meglétét, és jelenlegi helyét is dokumentáljuk.

A portréképeket kartonra kasírozták, az amatőr felvételek kasírozatlanok, a táj és épületbelsők többnyire ragasztottak voltak. Minden fénykép recto-verso oldaláról készültek felvételek. Az előoldalon (recto) volt a hasznos kép, vagyis az exponált képi információ, többnyire vizitkártya, vagy egyedileg eltérő méretben. A hátoldalon általában látható volt a levéltári jelzet és a képet készítő fényképészműhelynek a cégére, emblémája. Ez utóbbi rendkívül fontos azonosítási információnak számít, mivel a műterem címéből többnyire kiderült, hogy melyik városban és kb., mikor készülhetett a felvétel. A hátoldalon gyakran az előoldalon ábrázolt személy vagy esemény megnevezését is láthattuk, ami szintén lényeges információ. Az amatőr képek üresen hagyott verso oldalát lényegi információ hiányában, a tárhelyek kímélése érdekében nem digitalizáltuk.

HU-MNL-OL-P-240-1-r-22 egyedi és átnézeti felvételek

A képek nagy része **albumin eljárással** készült. Ennek az 1860-as években kifejlesztett, fehérje kötőanyaggal alkalmazott képrögzítési eljárásnak köszönhetően, a portréképek egyenként eltérő bizonyos mértékű halványodást, fakulást mutatnak. A fakulás ellenére a most digitalizált történeti fotográfiák időtállóságát már bizonyítottan tekinthetjük. A képek fakulása utólagosan digitális képszerkesztéssel, a kontraszt megemelésével jól javítható. A fakulás természetesen nem egységes mértékű így a kontraszt megemelését és a színhelyességet is egyenként, különböző mértékben egyedileg kellett elvégezni. A tónusjavításnak köszönhetően az ábrázolt arcok, alakok viseletek, felismerhetősége jelentősen javult. A digitális képkorrekciós technika alkalmazása közvetve szolgálhatja a levéltári kutatást.

P-240-1-a-No-214

P-240-1-35-No-46

P-240-1-r-03-No-08
A bal oldali kép szélén ezüstkiválás látható. A jobb oldali képen az ezüstkiválást retusáltuk és a sárgás elszíneződést is korrigáltuk.

HU-MNL-OL-P-240-1-f-No-16
helyesen exponált jó állapotú kép

HU-MNL-OL-P-240-1-j-No-173
sztereó tájkép

HU-MNL-OL-P-240-1-a-No-249

HU-MNL-OL-P-240-1-a-No-418

A bal oldali amatőr felvétel többféle károsodást is mutat. A kép nincs kiexponálva, a kalap nagyban árnyékolja az arcokat, a háttér nincs bevilágítva, a papírkép hiányos, ezüstkiválásos, és sárgult. A jobb oldali felvétel viszont helyesen exponált jó állapotú papírképről készült.

A fényképgyűjteményről összesen 6746 egyedi beállítású szerkesztett felvétel készült. A kutatók számára ettől kezdve a fotóanyag eredetiben már nem kiadható, mivel a levéltári jelzetrendszeret leképező digitális képállomány rendelkezésre áll mind a történeti feldolgozáshoz, mind a kutatáshoz. Fotótörténetről, fényképészeti és képkidolgozási módszerekről, valamint egyéb érdekességekről, az alábbi linken olvashatnak:

http://mnl.gov.hu/mnl/szkk/fotografiaia_tortenet.

